

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 czerwca 2023 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Kazimierz Klugiewicz (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Andrzej Siuchniński

SSN Andrzej Stępka

Protokolant Agnieszka Niewiadomska

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Marka Zajkowskiego,

w sprawie K.P.,

skazanego z art. 178a § 4 k.k. i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 29 czerwca 2023 r.,

kasacji, wniesionej przez prokuratora na korzyść

od wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach

z dnia 12 stycznia 2023 r., sygn. akt II Ka 430/22,

zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w Suwałkach

z dnia 8 listopada 2022 r., sygn. akt II K 882/22,

**uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi
Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania w
postępowaniu odwoławczym.**

[Sz.K.]

UZASADNIENIE

K.P. został oskarżony o to, że:

1. w dniu 08 września 2022 roku ok. godz. 17:10, na drodze publicznej w ruchu lądowym w miejscowości R. ul. [...], kierował samochodem osobowym marki A. o nr rej. [...], znajdując się w stanie nietrzeźwości, wynik I- 0,97 mg/l, II- 0,95 mg/l, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym przez Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt V K [...], Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 21 maja 2008 r., sygn. akt VII K [...], Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt II K [...], za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości,

tj. o czyn z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k.,

- II. w dniu 09 września 2022 roku ok. godz. 13:50, na drodze publicznej w ruchu lądowym w miejscowości F. ul. [...], kierował samochodem osobowym marki A. o nr rej. [...] znajdując się w stanie nietrzeźwości I- 1,16 mg/l, II- 1,19 mg/l, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym przez Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt V K [...], Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 21 maja 2008 r., sygn. akt VII K [...], Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt II K [...], za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości,

tj. o czyn z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k.,

- III. w dniu 4 października 2022 roku ok. godz. 7:35, na drodze publicznej w ruchu lądowym w miejscowości B. ul. [...], kierował samochodem osobowym marki A. o nr rej. [...] znajdując się w stanie nietrzeźwości I- 0,776 mg/l, II -0,828 mg/l, przy czym czynu tego dopuścił się będąc uprzednio prawomocnie skazanym przez Sąd Rejonowy w O. wyrokiem z dnia 22 czerwca 2006 r., sygn. akt V K [...], Sąd Rejonowy w S. wyrokiem z dnia 21 maja 2008 r., sygn. akt VII [...], Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt II K [...], za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości,

tj. o czyn z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a §1 k.k.

Sąd Rejonowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 8 listopada 2022 r., sygn. akt II K 882/22:

1. oskarżonego K.P. uznał za winnego popełnienia zarzucanych mu w pkt I-III aktu oskarżenia czynów, przy ustaleniu, iż dopuścił się ich w warunkach ciągu przestępstw i za to na mocy art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. skazał go za każdy z tych czynów, zaś na mocy art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. w zw. z art. 91 § 1 k.k. wymierzył mu karę roku pozbawienia wolności;
2. na podstawie art. 42 § 4 k.k. orzekł wobec oskarżonego środek karny w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio;
3. na podstawie art. 43a § 2 k.k. orzekł wobec oskarżonego świadczenie pieniężne w kwocie 10000 złotych na rzecz Funduszu Pomocy Pokrzywdzonym oraz Pomocy Postpenitencjarnej;
4. zasądził od oskarżonego na rzecz Skarbu Państwa kwotę 180 złotych tytułem opłaty oraz obciążył go pozostałymi kosztami sądowymi w sprawie w kwocie 40 złotych.

Prokurator Rejonowy w Suwałkach zaskarżył powyższy wyrok w części dotyczącej orzeczenia o karze – na niekorzyść oskarżonego K.P. – i podnosząc zarzut rażącej niewspółmierności kary poprzez niesłuszne wymierzenie wobec K.P. kary roku pozbawienia wolności, mając na uwadze całokształt okoliczności zarówno łagodzących, jak i obciążających oskarżonego, a w szczególności stopień społecznej szkodliwości popełnionych przez niego czynów i stopień winy, a także cele zapobiegawcze i wychowawcze kary w stosunku do sprawcy oraz w zakresie kształtowania świadomości prawnej społeczeństwa, biorąc pod uwagę negatywną motywację sprawcy, właściwości i warunki osobiste, a ponad wszystko fakt, iż orzeczona wobec K.P. kara jawi się jako niewspółmierna w stopniu niedającym się zaakceptować w następstwie prawidłowego zastosowania w sprawie dyrektyw wymiaru kary przewidzianych w art. 53 k.k., wniósł o jego zmianę poprzez wymierzenie oskarżonemu K.P. kary w górnym ustawowym jej wymiarze.

Sąd Okręgowy w Suwałkach wyrokiem z dnia 12 stycznia 2023 r., sygn. akt II Ka 430/22, zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że w pkt II zamiast

dożywotniego zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na podstawie art. 42 § 2 k.k. w zw. z art. 43 § 1 k.k. orzekł zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 8 lat, a w pozostałym zakresie zaskarżony wyrok utrzymał w mocy.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach, na korzyść K.P., wniósł Prokurator Rejonowy w Suwałkach, który zarzucając temu wyrokowi rażące i mające istotny wpływ na jego treść naruszenie przepisów prawa karnego procesowego i materialnego, a mianowicie art. 433 § 1 k.p.k. w zw. z art. 440 k.p.k., art. 434 § 2 k.p.k. i art. 410 k.p.k. w zw. z art. 458 k.p.k., art. 178a § 4 k.k. oraz art. 107 § 4 k.k., polegające na zaniechaniu przeprowadzenia rzetelnej, uwzględniającej całokształt zgromadzonego materiału dowodowego kontroli odwoławczej wyroku Sądu I instancji, poza granicami zaskarżenia i zarzutu podniesionego w apelacji wniesionej przez prokuratora na niekorzyść oskarżonego oraz niezależnie od kierunku tejże apelacji, co skutkowało utrzymaniem meriti w mocy rażąco niesprawiedliwego w dacie orzekania przez Sąd *ad quem* wyroku Sądu Rejonowego w Suwałkach z dnia 8 listopada 2022 r., sygn. akt II K 882/22, w zakresie subsumpcji ustalonego zachowania oskarżonego K.P. polegającego na prowadzeniu w stanie nietrzeźwości w dniu 8 września 2022 r., 9 września 2022 r. oraz w dniu 4 października 2022 r. pojazdu mechanicznego, pod przepisy art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k., pomimo, że stanowiący podstawę przyjęcia surowszej kwalifikacji prawnej czynu przypisanego oskarżonemu wyrok Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt II K [...], w dacie orzekania przez Sąd zarówno pierwszej instancji jak i sąd odwoławczy uległ, zgodnie z treścią art. 107 § 1 k.k. z uwagi na upływ w dniu 19.10.2022 r. 10 lat od warunkowego przedterminowego zwolnienia oskarżonego z wykonywania kary pozbawienia wolności, zatarciu z mocy prawa, a jednocześnie uległy zatarciu poprzednie wyroki oskarżonego, co implikowało konieczność zmiany opisów wszystkich trzech przypisanych K.P. czynów i jego kwalifikacji prawnej na jego korzyść, z art. 178a § 4 k.k. w zw. z art. 178a § 1 k.k. na art. 178a § 1 k.k., wniósł w konkluzji o uchylenie tegoż wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Suwałkach do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy rozważył, co następuje.

Kasacja Prokuratora Rejonowego w Suwałkach okazała się oczywiście zasadną i musiała skutkować uchyleniem przez Sąd Najwyższy zaskarżonego wyroku Sądu Okręgowego w Suwałkach i przekazaniem sprawy do ponownego jej rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Zgodnie z art. 178a § 4 k.k., odpowiedzialności karnej w nim przewidzianej podlega ten, kto „znajdując się w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego, prowadzi pojazd mechaniczny w ruchu lądowym, wodnym lub powietrznym, będąc wcześniej prawomocnie skazany za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo za przestępstwo określone w art. 173, 174, 177 lub art. 355 § 2 popełnione w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego albo dopuścił się czynu określonego w § 1 w okresie obowiązywania zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych orzeczonego w związku ze skazaniem za przestępstwo”.

W przedmiotowej sprawie orzekające Sądy obu instancji przyjęły – w ślad zresztą za aktem oskarżenia – że oskarżony K.P. w warunkach ciągu przestępstw, trzykrotnie (we wrześniu i październiku 2022 r.), na drodze publicznej w ruchu lądowym, kierował samochodem osobowym, znajdując się w stanie nietrzeźwości, przy czym w przeszłości był on już trzykrotnie skazany, wskazanymi w komparycji wyroku Sądu pierwszej instancji wyrokami Sądów Rejonowych w O. S. i G., za prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości (w tym także już z art. 178a § 4 k.k.), i czyny te zostały zakwalifikowane jako przestępstwa z art. 178a § 4 k.k.

I nie byłoby w tym nic błędnego, gdyby nie to, że już w momencie wyrokowania przez Sąd Rejonowy w Suwałkach doszło do zatarcia uprzednich skazań oskarżonego K.P. za przestępstwa prowadzenia pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości (zarówno z art. 178a § 1 k.k., jak i z art. 178a § 4 k.k.). Taka sytuacja nie miała jeszcze miejsca w chwili wnoszenia do Sądu Rejonowego w Suwałkach aktu oskarżenia, albowiem do zatarcia chronologicznie ostatniego ze skazań, tj. wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 8 grudnia 2011 r., sygn. akt II KK [...], doszło z mocy prawa z dniem 19 października 2022 r. (w dniu 19 października 2012 r. oskarżony K.P. został warunkowo przedterminowo zwolniony z odbywania kary pozbawienia wolności, a zgodnie z art. 82 § 1 k.k. „jeżeli w okresie próby i w ciągu 6

miesiący od jej zakończenia nie odwołano warunkowego zwolnienia, karę uważa się za odbytą z chwilą warunkowego zwolnienia”; z kolei w myśl art. 107 § 1 k.k. „w razie skazania na karę pozbawienia wolności wymienioną w art. 32 pkt 3 lub karę 25 lat pozbawienia wolności, zatarcie skazania następuje z mocy prawa z upływem 10 lat od wykonania lub darowania kary albo od przedawnienia jej wykonania”). Wskazać przy tym jednocześnie należy, że w powołanej powyżej sprawie ówczesnie skazany K.P. wykonał środek karny w postaci świadczenia pieniężnego w kwocie 100 zł w dniu 11.01.2012 r., środek karny zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych został wykonany w dniu 02.05.2016 r., zaś środek karny w postaci podania wyroku do publicznej wiadomości poprzez jego ogłoszenie został wykonany w dniu 05.01.2012 r. Zatarciu uległy również skazania K.P. wcześniejszymi wyrokami. Powyższe potwierdza także aktualna karta karna skazanego.

Jest przy tym oczywiste, że „z chwilą zatarcia skazania uważa się je za niebyłe; wpis o skazaniu usuwa się z rejestru skazanych” (art. 106 k.k.), a to oznacza, że fakt uprzedniego skazania, z chwilą jego zatarcia, nie może rodzić dla skazanego żadnych negatywnych konsekwencji, a więc nie może być uwzględniany w rozważaniach nad zakresem jego odpowiedzialności karnej. Jakkolwiek zatarcie skazania nie oznacza anulowania treści wyroku, tj. wyeliminowania go z mocą wsteczną z porządku prawnego jako w ogóle niewydanego i nie niweluje też całkowicie wszystkich skutków skazania, bowiem skazany nie odzyskuje wszystkich utraconych np. praw, urzędów, orderów czy też odznaczeń, to jednak skazanie takie od chwili jego zatarcia uważane jest za niebyłe (od tego momentu funkcjonuje fikcja prawna) i od tej też chwili nie może wywoływać żadnych negatywnych skutków prawnych dla skazanego chociaż, co należy podkreślić, wcześniej skazanie to istniało i wywoływało określone skutki wynikające z treści wyroku (*zob. postanowienie SN z dnia 22 października 2020 r., I KS 13/20*).

Sąd Najwyższy w swoich orzeczeniach wielokrotnie zwracał uwagę, że przeszkodą do przyjęcia wobec sprawcy, któremu zarzucono prowadzenie w stanie nietrzeźwości pojazdu mechanicznego w ruchu lądowym surowszej odpowiedzialności karnej z art. 178a § 4 k.k. jest fakt zatarcia z mocy prawa wcześniejszego prawomocnego skazania za przestępstwo określone w art. 178a § 1 k.k. lub wymienione w art. 178a § 4 k.k., zaistniały w dacie wyrokowania co do

popęłnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k., również wtedy, gdy do popęłnienia tego czynu doszło przed upływem okresu niezbędnego do zatarcia wcześniejszego skazania (*zob. m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 marca 2018 r., III KK 36/18*). W konsekwencji należy stwierdzić, że w procesie wyrokowania niezbędną przesłanką dla przyjęcia kwalifikacji prawnej czynu z art. 178a § 4 k.k. w sytuacji, gdy podstawą obostrzenia kary jest uprzednie prawomocne skazanie sprawcy za przestępstwa wymienione w tym przepisie, a więc przyjęcie specyficznej recydywy w zakresie przestępstw przeciwko bezpieczeństwu w komunikacji, jest ustalenie, że uprzednie prawomocne skazanie sprawcy za to przestępstwo nie uległo zatarciu w dacie wyrokowania co do popęłnienia czynu określonego w art. 178a § 1 k.k.

Sąd Okręgowy w Suwałkach tej okoliczności, tj. zatarcia skazań K.P. za przestępstwa z art. 178a § 1 k.k. oraz 178a § 4 k.k., nie dostrzegł – podobnie jak wcześniej nie dostrzegł jej Sąd Rejonowy w Suwałkach. Jakkolwiek kwestia powyższa nie była podniesiona w apelacji prokuratora, to jednak nie powinna ona być poza zakresem rozważań Sądu Okręgowego z urzędu, tym bardziej, że Sąd ten – powołując się na przepis art. 440 k.p.k. – właśnie z urzędu, a więc poza granicami zaskarżenia i podniesionymi w apelacji prokuratora zarzutami – zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji na korzyść oskarżonego (art. 440 k.p.k. w zw. z art. 434 § 2 k.p.k.), w zakresie orzeczonego środka karnego w postaci zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych uznając, że rażąco niesprawiedliwe byłoby utrzymanie w mocy wyroku Sądu Rejonowego orzekającego ten zakaz dożywotnio. W tym miejscu należy zwrócić uwagę, że zgodnie z art. 42 § 3 k.k., w razie popęłnienia przestępstwa określonego w art. 178a § 4 k.k., sąd orzeka – co do zasady (jeżeli nie zachodzi wyjątkowy wypadek, uzasadniony szczególnymi okolicznościami) – zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych dożywotnio, natomiast obligatoryjnie – bez wyjątków – taki zakaz prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych sąd orzeka dożywotnio, jeżeli ponownie skazuje osobę prowadzącą pojazd mechaniczny w warunkach określonych w 42 § 3 k.k. (art. 42 § 4 k.k.). Tego rodzaju rozstrzygnięcie w zakresie zakazu prowadzenia wszelkich pojazdów mechanicznych na okres 8 lat byłoby natomiast prawnie dopuszczalne, gdyby trafnie uznając, że oskarżony K.P. nie był wcześniej karany – jak to już wskazano powyżej

– Sąd Okręgowy w Suwałkach czyny przypisane K.P. zakwalifikował jako występki z art. 178a § 1 k.k. (art. 42 § 2 k.k. i art. 43 § 1 k.k.).

Skoro jednak Sąd Okręgowy w Suwałkach tego nie uczynił, to niewątpliwie dopuścił się rażącej obrazę prawa, wskazanej w *petitum* kasacji, która mogła mieć istotny wpływ na treść zaskarżonego kasacją wyroku. Jak słusznie przy tym zauważa prokurator, chociaż sama zmiana kwalifikacji prawnej czynów przypisanych K.P. nie musi mieć wpływu na wysokość ostatecznie wymierzonej za te czyny kary, to jednak sama „błędna ich kwalifikacja prawna może mieć znaczenie w przyszłości, np. w przypadku ponownego popełnienia przez skazanego przestępstwa podobnego. Dlatego konieczna jest eliminacja art. 178a § 4 k.k. z podstawy kwalifikacji prawnej czynów popełnionych przez K.P.”.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy w postępowaniu odwoławczym Sąd Okręgowy w Suwałkach, rozpoznając apelację prokuratora, winien mieć zatem na uwadze powyższe zapatrywania oraz to, że skoro kasacja została wniesiona i uwzględniona na korzyść oskarżonego K.P., to jego sytuacja procesowa w toku dalszego postępowania nie może ulec w jakimkolwiek zakresie pogorszeniu.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.

(P.B.)

[as]